

Пропозиції
до проектів законів України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо запровадження відповідальності за незабезпечення
належного функціонування захисних споруд цивільного захисту під час
воєнного стану» (реєстр. № 9362 від 07.06.2023 р.) та
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження
відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації
об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту»
(реєстр. № 9362-1 від 23.06.2023 р.)*

Законопроекти розроблено з метою запровадження підстав відповідальності за порушення вимог законодавства щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд, посилення відповідальності за порушення вимог пожежної та техногенної безпеки й узгодження вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) із вимогами Кодексу цивільного захисту України (далі – КЦЗ України).

Визнаючи необхідність нормативно-правового регулювання підстав юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства щодо створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, вважаємо за доцільне висловити такі міркування.

Забезпечення цивільного захисту, техногенної й пожежної безпеки, як складових частин національної безпеки України, є однією з головних функцій держави щодо захисту життя та здоров'я людей під час воєнних дій (в особливий період) та у мирний час. Одним з основних принципів здійснення цивільного захисту є відповідальність посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту (пункт 8 частини першої статті 7 КЦЗ України).

Закріплення у Конституції України норм про визначеність змісту і спрямованості діяльності держави правами, свободами людини і громадянина та їх гарантіями логічно передбачає обов'язок держави в особі законодавчого органу реагувати на появу нових видів суспільно небезпечних діянь та відповідно до пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України визначати діяння, які є злочинами або адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Таким чином, заслуговують на увагу положення проекту реєстр. № 9362-1 про запровадження відповідальності за порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання й експлуатації об'єктів фонду захисних споруд, шляхом доповнення КУпАП статтею 175-3 та Кримінального кодексу України статтею 270-2.

1. Із метою дотримання правил побудови кваліфікованих складів адміністративного правопорушення вбачається за доцільне у частині другій статті 175-3 КУпАП виключити слово «яке».

2. Пропонована проектом № 9362 редакція статті 175-3 КУпАП не дозволяє зрозуміти зміст об'єктивних та суб'єктивних ознак складу правопорушення. Низка понять, які описують обов'язкові ознаки суспільно небезпечного діяння, унеможлиблюють їх ідентифікацію та/або розмежування. Зокрема, «незабезпечення», «невиконання або неналежне виконання», «вжито всіх можливих заходів».

Також має місце надмірна деталізація основних та кваліфікуючих ознак діяння, що утворює об'єктивну сторону пропонованого складу правопорушення. Такий підхід не відповідає вимогам якості законів у контексті верховенства права, гарантованого статтею 8 Конституції України, зокрема його елементу «юридична визначеність», який вимагає, щоб норми були чіткими та точними й спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними.

Побудова санкцій до кожної частини пропонованої статті 175-3 КУпАП проекту реєстр. № 9362 переобтяжена описом ознак суб'єкта правопорушення та не відповідає усталеній практиці проектування норм закону про адміністративну відповідальність.

Вказівка на воєнний час, як обов'язкову ознаку об'єктивної сторони пропонованого у проекті реєстр. № 9362 правопорушення, є некоректною, оскільки відповідно до частини другої статті 5 КЦЗ України надзвичайні ситуації, що зумовлюють потребу використання об'єктів фонду захисних споруд, можуть бути результатом не лише воєнних подій, а й подій техногенного, природного, соціального характеру, тобто обов'язок утримувати ці об'єкти в належному стані є постійним, а суспільна небезпечність його невиконання чи неналежного виконання не обмежується часовим проміжком.

3. З огляду на бланкетність пропонованих до криміналізації норм слід переглянути підзаконні нормативно-правові акти у сфері цивільного захисту й утримання фонду захисних споруд, зокрема наказ МВС України № 579 від 09.07.2018 р. «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», постанову КМУ № 303 від 13.03.2022 р. «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» тощо), що потребує унормування відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*